

Įkvepianti Notingamo šeštadieninė mokykla „Pumpurėlis“ – tai mokykla, kurią kuria mamos

Deimantė ŽUKAUSKIENĖ

Dažnas Jungtinėje Karalystėje gyvenantis lietuvis stengiasi palaikyti ryšį su Lietuva. Vienas iš būdų tai padaryti – mokyti savo vaikus lietuvių kalbos bei tradicijų. Šiuo metu Anglijoje veikia per dvi dešimtis lietuviškų ugdymo įstaigų, kuriose įvairaus amžiaus vaikai ne tik mokosi lietuviškai skaityti ir rašyti, bet ir užsiima menine ir kitokia veikla. Pasirinkimą vaikus auginantys emigrantai turi išties nemažą – mažuosius galima leisti į lietuvišką darželį, mokyklą ar šeštadieninę lituanistinę mokyklą. Neretai lietuviai renkasi mokymo įstaigą, esančią arčiausiai namų, todėl ir mokyklos dažniausiai yra įkurtos tuose miestuose ar rajonuose, kur lietuvių susitelkę daugiausia. Notingame gyvenantys tautiečiai taip pat turi galimybę leisti savo vaikus mokytis lietuvių kalbos šeštadieninėje mokykloje „Pumpurėlis“.

Lituanistinė mokykla Pumpurėlis

Mokykla veikia jau beveik 20 metų, tačiau joje vaikai ne tik mokomi lietuvių kalbos, bet ir muzikuoja. Prieš beveik du dešimtmečius įkurta mokymo įstaiga yra įkvepiantis pavyzdys, kaip sėkmingai dirbti ir aplink save suburti tvirtą bendruomenę. Pasak vienos iš mokyklos vadovių Linos Galinaitienės, žinia apie mokyklą sklinda iš lūpų į lūpas, o ją kuria atsidavusios lietuvių mamos. Publikuojame įdomų pokalbį su L. Galinaitiene apie ugdymą, kasdienius iššūkius ir motyvaciją žengti pirmyn.

Kada buvo įkurta lituanistinė mokykla „Pumpurėlis“ ir kaip kilo sumanymas ją steigti?

Mūsų mokykla įkurta 2003 m. lapkritį kaip Notingamšyro lietuvių draugija (*Nottinghamshire Lithuanian Society*). Mokyklos įkūrėja ir daugiametė mokytoja Marija Marcinkutė, reto talento ir atsidavimo žmogus, šiai mokyklai atidavė 10 savo gyvenimo metų. Tuo metu mokyklą rėmė ir kuravo Lietuvos ambasada Londone ir Užsienio reikalų ministerija Lietuvoje. Per beveik 20 savo gyvavimo metų mokykla dalyvavo daugybėje iniciatyvų ir projektų. Ypač įspūdinga buvo pradžia.

Mokyklos baigimo šventė

2003 m. mokykla laimėjo „Awards for All“ loterijos finansavimą. Lėšos buvo panaudotos renginių ir projektų finansavimui bei muzikos instrumentų ir tautinių rūbų įsigijimui. 2004 kovo mėnesį įgyvendintas „Moving Here“ projektas. Pagrindinis partneris – *National Archives*. Gauta prieiga prie daugiau nei 30 archyvų ir bibliotekų, kurie padėjo sukaupti žinias apie prieškario ir pokario išėivijos lietuvių gyvenimą Jungtinėje Karalystėje bei jų emigracijos istorijas. Tais pačiais metais mokykla dalyvavo festivalyje „Long Journey Home“ ir atsiminimų knygelės „Any Place But Home“ leidyboje. Mokiniai padėjo surinkti medžiagą apie senųjų lietuvių emigrantų, gyvenusių Noringamo apylinkėse, atsiminimus. Įvykis neliko nepastebėtas – šia tema pasirodė straipsnis *Evening Post*. 2004 m. gegužės mėnesį mokykla dalyvavo „Euro Plus“ festivalyje. Mokiniai ir vyresni lietuvių bendruomenės nariai koncertavo miesto rotušėje „Market Square“. Ansamblis buvo sudarytas iš kelių lietuvių kartų.

Ir vėliau mokykla prisidėjo prie įvairių iniciatyvų, sulaukė daug garbių svečių. Mokykla dalyvavo bendrame projekte su kompozitoriumi Alvydu Jegelevičiumi, fotomenininku Rimantu Vainoriumi. Rimanto fotografijų koliažas tapo mūsų

mokyklėlės logotipu. Liaudies menininkė, juostų audėja iš Derbyo vaikams padovanojo praktinį seminarą ir pasidalino juostų audimo paslaptimis. Notingamo šeštadieninė mokykla „Pumpurėlis“ tapo lietuvių bendruomenės centru.

Ugdymo akimirkos

Kiek mokykloje šiuo metu dirba mokytojų? Kaip sekėsi sutelkti kolektyvą?

Išaugus pirmajai mokinių kartai, prieš dešimtmetį mokyklėlės vairą į savo rankas perėmėme trys bendramintės – aš, Lina Galinaitienė, Ieva Ragožienė ir Rasa Stukė. Tuo metu auginome savo pirmagimius ir nieko nežinojome apie dvikalbystę. Bijojome, kad vaikams pradėjus lankyti mokyklą, jie nekalbės savo mamos kalba, kad prarasime ryšį ir bendrumą. Norėjome vaikus auginti kartu ir sukurti tai, kas mus vienys, stiprins ir praturtins. Taip ir atradome Marijos įkurtą mokyklėlę, o kartu ir viena kitą. Augo vaikai, o drauge su vaikais augo ir mūsų mokykla. Šiuo metu mokyklą lanko 50 vaikų ir tiek pat mamų (*šypsosi*). Mes dažnai pasijuokiame, kam ši mokykla yra reikalingesnė – vaikams, ar mamoms? Ir dabar drąsiai galime atsakyti, kad mokykla reikalinga visiems – mažiems ir dideliems. Dabar jau neįsivaizduojame šeštadienių be mokyklos, be draugų, be šurmulio, o darbadienių be pasiruošimo pamokoms, organizacinių rūpesčių, namų darbų, švenčių planavimo ir visų kitų niekad nesibaigiančių mokyklos reikalų.

Šiuo metu mokykloje savanoriauja 6 mokytojos. Tik nedaugelis iš mūsų turi pedagoginį išsilavinimą, nors, tiesa pasakius, po tiek metų darbo ir sukauptos patirties visos esame pedagogės. Mes pirmiausia esame mamos, kurioms rūpi, kad vaikai kalbėtų lietuvių kalba. Tai yra mamų mokykla. Ir nesvarbu, ar tos mamos moko klasėje, ar namuose. Matote, per pastaruosius 150 metų niekas nepasikeitė. Skirtumas tik tas, kad anksčiau mamos mokė vaikus prie verpimo ratelio, o dabar prie nešiojamojo kompiuterio. Taip ir pristatome savo mokyklą – mes pačios mokome savo vaikus ir tik mums, ir niekam kitam, tai turi rūpėti. Tos mamos, kurios supranta šį bazinį principą, puikiai įsilieja į mūsų bendruomenę. Tačiau pasitaiko atvejų, kai naujai prisijungusios mamytės nesupranta, ir tada kyla problemų. Kiti žmonės, kad ir kokie jie puikūs ir atsidavę būtų, neišmokys jūsų vaiko lietuvių kalbos, jeigu pati su savo vaiku nebendrausite lietuviškai, jeigu paliksite kalbos vystymąsi savieigai, jeigu pavargsite ir pasiduosite pusiaukelėje. Dvikalbystė yra didelis darbas ir reikalauja pasiryžimo.

Vienam žmogui sunku įkurti mokyklą, rasti patalpas, suburti mokytojus, sukviesti vaikus – kas jus palaikė?

Šioje jau 10 metų besitęsiančioje kelionėje įkvėpimo semiamės iš lietuviškai šnekančių vaikų, viena iš kitos, o taip pat ir iš kitų mamų, prisidėjusių prie mūsų mokyklos. Mes sutikome nuostabių mamų, o taip pat ir ne mamų – jaunų savanorių, ir net tėčių. Ši mokykla – stebuklinga! Mes savo mokyklos nereklamuojame, ji pati, žinioms sklindant iš lūpų į lūpas, pritraukia ypatingus žmones – žmones, kuriems ne vis vien, kurie myli savo gimtąjį

kraštą ir kalbą. Kai esi tokioje bendruomenėje, įkvėpimą randi visur. Vaikai puikiai išlaikė žinių patikrinimo testą – įkvėpimas, pradarai mokyklos duris, o ten linksmas šurmulyš – įkvėpimas, gauni lietuviškai užrašytą kvietimą į gimtadienį – įkvėpimas, atėjo nauja mamytė savanorė – vėl įkvėpimas, atvirų durų dieną ar per šventę į salę netelpa visi norintys – ir vėl įkvėpimas.

Bet būna ir sunkių akimirkų. Buvo lakai, kai pamokas veddavome ir besilaukdamos, ir ką tik susilaukusios mažylių, maitindamos juos pertraukos metu. Kol pamokas veddavome klasėje, kitos mamos sūpuodavo mūsų kūdikius fojė. Prisimenu laikus, kai Rasa vedavo pamokas su savo vidurinėliu nešynėje, nes nebuvo kam jo palikti. Ir dabar būna akimirkų, kai pasijuntam labai pavargusios. Bet tada pagalvojam, kokią nuostabią bendruomenę sukūrėm, kokią puikią vaikystę turėjo mūsų vyresnieji vaikai – lietuviškai švenčiami gimtadieniai, Kalėdos, Velykos, iškylos, atostogos Girulių stovykloje „Pasaka“. Ir tada suprantam, kad jeigu sustosim, mūsų jaunesnieji vaikai viso šito neteks. Ir vėl ateina įkvėpimas.

Velykos, 2013 m.

Ko konkrečiai išmoksta vaikai Jūsų šeštadieninėje mokykloje? Kiek mokinių ją lanko? Kokio jie amžiaus?

Šiuo metu mūsų mokykloje mokosi vaikai nuo 3 iki 12 metų, tačiau yra vaikų,

kurie baigė mokyklą ir 15-ais savo gyvenimo metais. Tai, ko vaikai mokosi, priklauso nuo jų amžiaus ir kalbos lygio. O jau ko išmoksta, priklauso nuo to, kiek daug yra dirbama namuose.

Jaunesnieji plečia savo žodyną žaisdami, atlikdami paprastas užduotėles. Pradžioje svarbiausia išmokti atpažinti lietuviškas raideles, kurių nėra angliškoje abėcėlėje. Vėliau išmokstam skiemenuoti, susipažįstam su priebalsiais, balsiais ir dvibalsiais, o dar vėliau su dvigarsiais. Mokyklinio amžiaus vaikai mokomi kelti klausimus kas, ką, kiek, kur. Na, o dar vėliau mokomės atpažinti veiksmo ir daiktų žodelius, kurie dar vėliau virsta veiksmažodžiais ir daiktavardžiais. Vyresnėse klasėse nagrinėjame žodžio, sakinio ir kalbos dalis, mokomės žodžių darybos, kirčiavimo, deriname linksnius, asmenuojame, laipsniuojame ir taip be galo ir be kašto.

Svarbu paminėti, kad mokyklinio amžiaus vaikus mes mokome pagal oficialią Lietuvos Respublikos švietimo ministerijos parengtą bendrojo lavinimo programą. Šioje srityje mums talkina Ozo gimnazija. 90 % vyresnių nei 7 metų mokyklos mokinių mokosi Ozo gimnazijoje. Taip pat turime fantastišką ir labai talentingą mokytoją savanorę Ievą, kuri vaikams veda muzikos pamokėles. Be jos parengtų dainelių, vaikų pasirodymų ir akompanimento nepraeina nė viena šventė. Labai ja džiaugiamės.

**Ar Anglijoje gyvenančių lietuvių vaikai gimtąją kalbą girdi tik namuose?
Ar Jūsų mokyklėlėje yra ir tokių vaikų, kurie visiškai nekalba lietuviškai?**

Mūsų mokykloje yra visko – vaikų iš vien tik lietuviškai kalbančių šeimų ir iš mišrių šeimų. Yra vaikų, kuriuos tėveliai atveda mokytis anksti, o yra tokių, kuriuos atveda vėlai ir visiškai nešnekančius lietuviškai. Yra vaikų, kurių abu tėveliai lietuviai, o vaikai, atšventę 3-ąją gimtadienį, nešneka lietuviškai. Priimam visus, tik kiekvienu atveju aiškinamės aplinkybes ir ieškom sprendimo. Paprastai viskas priklauso nuo tėvų sąmoningumo ir pasiryžimo. Jeigu tėveliai supranta, kad kalbos turės išmokyti patys, o mes tik padėsime, tada gerai. Tačiau jeigu tėveliai mano, kad atvedus kartą per savaitę vaikutį į mokyklą įvyks stebuklas, tuomet, žinoma, nieko gero iš to neišeina. Svarbu suprasti tai, kad mes tik sukuriame infrastruktūrą kalbai vystytis, o visa kita yra tėvų darbas. Žodis infrastruktūra šiuo atveju reiškia įsiliejimą į bendruomenę, kur vyksta šeštadieninės pamokėlės, susitinka draugai, kartu švenčiami gimtadieniai, kartu praleidžiamos atostogos ir pan.

Joninių šventė

Ar noriai vaikai mokosi lietuvių kalbos? Kaip manote, kas sunkiausia mokantis lietuvių kalbos ir nuo ko reiktų pradėti jos mokytis?

Kalbos pradedama mokytis su mamos pienu. Juk ne veltui anglų kalboje gimtoji kalba vadinama mamos kalba. Mamos, kurios pradeda su savo vaikais kalbėti ne savo kalba, stipriai save nuskriaudžia. Jos mano, kad tokiu būdu daro paslaugą savo vaikams – padeda jiems įžengti į kitą pasaulį. Bet tai ne paslauga, tai yra didelė skriauda. Iš tikrųjų jos ne duoda, o atima. Jos atima tai, ko niekas kitas duoti negali, – kalbą, galinčią išreikšti besąlyginę meilę ir švelnumą, – pamatą, ant kurio vėliau bus statomas gyvenimo rūmas. Kalba vystosi emociniu pagrindu ir negali būti didesnės dovanos vaikui, kaip būti supuojamam, myluojamam mamos kalba. Juk tai vaikai nešis su savimi per visą gyvenimą.

Vaikams, kurie yra gavę tokią mamos dovaną, mokytis lengva. Paprastai tokie vaikai gerai mokosi visur – ir lietuviškoje, ir angliškoje mokykloje. Jų smegenys išmoksta veikti sinchroniškai dviejose aplinkose ir todėl jų imlumas yra žymiai didesnis. Mano 12 metų sūnus angliškoje mokykloje turi aukščiausią anglų kalbos ir literatūros įvertimą M+. Mėgstu pasijuokti sakydama, kad su sūnumi niekada nesu kalbėjusi angliškai, nė žodžio nesu jam tarusi ne savo kalba, o jis turi aukščiausią įvertinimą. Ir mano sūnaus pavyzdys nėra vienintelis. Mūsų mokykloje yra daug tokių vaikų. Aš tiesiog noriu paskatinti tėvelius nebijoti kalbėti su vaikais

lietuviškai. Angliška mokykla padarys savo darbą ir padarys tai labai gerai. O jūsų darbas yra padovanoti vaikams savo kalbą.

Kaip atrodo lietuvių kalbos pamokos Jūsų mokyklėlėje? Gal galite išskirti, kuo jos skiriasi nuo Lietuvoje vykstančių pamokų?

Mūsų pamokos gan stipriai skiriasi nuo Lietuvoje vykstančių pamokų. Pirmiausia reikia suprasti, kad mes negalime turėti 5-8 savaitinių lietuvių kalbos pamokų. Mūsų vaikai kiekvieną dieną praleidžia mažiausiai 6 valandas angliškoje mokykloje, o mokytojos turi pagrindinius darbus. Tad krūvis yra didelis. Todėl mes mokomąją medžiagą trumpiname. Ją mokytojos peržiūri ir padaro santrauką. Medžiaga yra išdėstoma pamokos metu, o namuose vyksta pagrindinis darbas – atliekamos praktinės užduotys, skaitomi tekstai, rašomi rašiniai.

Be to, reikia suprasti, kad išeivių vaikams lietuvių kalbos pamokos nėra privalomos. Čia niekas nieko neprivalo. Mes mokomės tik dėl to, kad to norime. Mūsų vaikai mokosi tik tiek, kiek sugebame su jais susitarti. Todėl darome viską, kad vaikai nepervargtų. Baisiausia, kas gali atsitikti, yra tai, jog jie nuspręs, kad daugiau nenori mokytis. Beje, dažnai taip ir nutinka vėlesniais metais. Tad mes stengiamės rasti aukso vidurį ir išlaikyti vaikus kuo ilgiau. Mūsų mokyklos rekordas – 7 klasė. Dar niekas iki šiol nėra pasiekęs 7 klasės.

O pamokėles lankantys vaikai turi atlikti namų darbus?

Namų darbai yra labai svarbi mokymosi dalis. Tačiau jokio įsipareigojimo nėra. Kaip ir minėjau, čia niekas nieko neprivalo. Tad viskas priklauso nuo sąmoningumo ir tėvelių įsitraukimo. Jeigu tėveliai yra pasiryžę auginti kalbą, tai ir namų darbus jų vaikai atlieka. Savieigai palikta kalba – be namų darbų, be skaitinių, be rašto darbų, visavertiškai nesivysto. Mes auginame dvikalbius, o ne puskalbius vaikus. O tam jie turi plėsti žodyną pagal savo amžių, daug skaityti, rašyti ir kalbėti. O šis darbas yra atliekamas pirmiausia namuose. Mokykla tik padeda. Tėveliai, pasirašę sutartis su Ozo gimnazija, įsipareigoja Ozo gimnazijai, ne mums. Bet vėlgi, tai yra savanoriškas įsipareigojimas. Tame ir yra visas grožis – žmonės, pasirinkę emigracijos kelią, saugo kalbą ne dėl to, kad privalu, o dėl to, kad brangu.

Kalėdų šventė mokyklos bendruomenėje, 2021 m.

Su kokiais iššūkiais susiduriate mokyklėlės veikloje?

Iššūkiai mus lydi kiekvieną šeštadienį. Tai, žiūrėk, bažnyčia, kurioje nuomojamės patalpas, pakeičia patalpų nuomos laiką, tai kelia valandinius įkainius, tai susiformuoja per didelės klasės ir nerandam papildomų mokytojų, tai kuri nors iš mūsų suserga ir reikia netikėtai pavaduoti. Sukamės kaip galim. O kur dar visas darbas su tėveliais – ne visi supranta, kad tai savanoriška veikla ir mes dirbam be atlygio, iš savo šeimų, darbų, buities atimdamos brangų laiką.

Kaip manote, kuo Lietuvos mokslo ir švietimo institucijos galėtų padėti, organizuojant lituanistinį švietimą?

Yra keletas esminių momentų. Pirmas – iki šiol į lituanistinį ugdymą buvo žiūrima kaip į neformalią veiklą. Taigi finansavimą būdavo galima gauti konkurso būdu ir panaudoti tik projektinėms veikloms. Tai reiškia, kad iki šiol finansavimo patalpų nuomai gauti nebuvo įmanoma. Bet jeigu pasižiūrėtumėte į mūsų išlaidas, liūto dalį sudaro patalpų nuoma. Šiais metais dėl energetinės krizės nuomos įkainiai šoktelėjo į kosmines aukštumas ir iki šiol nežinome, kaip išsisuksime. Tad patalpų finansavimas būtų labai rimta pagalba.

Antra – kaip ir minėjau, mes labai džiaugiamės galimybe naudotis Lietuvos Respublikos švietimo ministerijos parengta medžiaga. Tačiau ji nėra pritaikyta išeivijos lietuvių vaikams. Pavyzdžiui, išeivijos lietuvių vaikai negali kirčiuoti taip, kaip tai daro Lietuvoje gimę ir auge jų bendraamžiai. Jie nesupranta, kurie šaknies balsiai yra lietuviškos kilmės, o kurie tarptautinės. Jiems yra neaktualūs žodžiai „arklas“, „akėčios“ ar „katpėdėlė“. Aš visai rimtai ir nešaržuodama bandau pasakyti, kad tie specialistai, kurie rengia šias programas, deja, nemato

perspektyvos, kurią matome mes. Kaip jau minėjau, mūsų svarbiausia užduotis yra išlaikyti vaikų dėmesį ir norą mokytis adaptuojant medžiagą taip, kad ji būtų įkandama ir įdomi.

Trečia – tautiškumo ugdymas. Reikia suprasti, kad didžioji dalis mūsų vaikų niekada nėra negyvenę Lietuvoje. Daugelis jų gimė užsienyje, todėl turi dvigubą tapatybę – tėvynę Lietuvą ir šalį gimtinę. Tad keldami Lietuvos patriotizmo temą turime prisiminti, kad šie vaikai negali rinktis, ir klausimas, ar etiška palikti savo tėvynę, neturėtų būti skirtas jiems. Mūsų vaikai auga matydami Lietuvą gražiausiomis spalvomis. Patikėkite, tėvai, kurie atveda į lietuviškas mokyklas vaikus, sudaro tikslinę grupę – jiems rūpi Lietuva ir jos ateitis. Todėl visiškai pakanka pasakyti, kad šie vaikai yra Lietuvos dalis ir visada yra laukiami. Pakanka pasakoti apie Lietuvos grožį ir kainą, kurią sumokėjo mūsų seneliai ir proseneliai kovodami už jos laisvę.

Ar turite viziją, kuo gali tapti mokykla po penkerių ar dešimties metų? Apie ką pasvajojate?

Aš tiesiog linkėčiau, kad lituanistinio ugdymo mokyklos ir toliau klestėtų, kad tėveliai ir toliau norėtų mokyti savo vaikus gimtosios kalbos, kad šis tęstinumas išliktų. Paprastai mokyklos vairs yra perduodamas į kitas rankas tada, kai užauga vaikai, kai pasikeičia karta. Tad linkėčiau, kad kartos keistųsi, o lietuvių kalba gyvuotų, kad mūsų vaikai, tapę pasaulio piliečiais, nepamirštų savo šaknų ir augintų kalbą savo vaikuose.

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.

www.pasauliolietuvis.lt